

РОЛЬ МЕНЕДЖМЕНТ-ОСВІТИ У РОЗВИТКУ МАЛОГО БІЗНЕСУ

Ольвінська Ю.О.

Одеський державний економічний університет

У статті розглянуто комплекс заходів, що спрямованні на підвищення конкурентоспроможності кадрового складу та необхідність створення системи надання консультаційних послуг для суб'єктів малого бізнесу. А також роль бізнес-інкубаторів у розвитку малого бізнесу.

Менеджмент-освіта, малий бізнес, конкурентоспроможність кадрового потенціалу, бізнес-інкубатори, консультаційні послуги.

Найважливішою складовою формування ринкової економіки є становлення й розвиток малого бізнесу та підприємництва. Розвиток малого бізнесу в Україні є складним, нерівномірним і суперечливим процесом. Незважаючи на ряд прийнятих останнім часом вищими органами державної влади й управління нормативних документів, розвиток малого бізнесу здійснюється у несприятливому макро- та мікросередовищі, існує багато проблем, які необхідно вирішувати на різних рівнях, в залежності від стану розвитку підприємництва в сучасних умовах. Аналіз діяльності суб'єктів малого бізнесу свідчить про те, що значна кількість новостворених малих підприємств не може розпочати свою роботу через відсутність достатнього статутного капіталу, сировини та матеріалів, власних площ і обладнання, практичних навичок та підприємливості працівників у здійсненні бізнесу. Вони відчують проблеми виробничого характеру, труднощі в реалізації продукції, формуванні відповідної клієнтури. Через невеликі обсяги господарської діяльності деякі малі підприємства неспроможні залучати кваліфікованих фахівців, наймати здібних робітників і забезпечувати їм високий рівень оплати праці. Таким чином, суб'єкти малого бізнесу об'єктивно за своєю природою знаходяться в нерівних конкурентних умовах порівняно з великими фірмами. Саме тому малий бізнес потребує формування трудового потенціалу, що буде працювати у цій сфері.

Державна підтримка малого бізнесу повинна бути комплексною й системною. Вона повинна включати в себе не тільки механізми щодо удосконалення нормативно-правової бази у сфері підприємництва, активізації фінансово-кредитної та інвестиційної підтримки малого бізнесу, а також заходи, що сприяли б створенню достатньо освітнього трудового потенціалу, який буде працювати у малому бізнесі [1].

Серед останніх заходів слід виділити наступні. По-перше, це заходи, що спрямовані на підвищення рівня конкурентоспроможності кадрового складу суб'єктів малого підприємництва [2, с.27]. Для реалізації даного напрямку необхідно:

1. Впровадження освітніх програм з питань підприємницької діяльності; розробка й адаптація сучасного учбово-методичного забезпечення, орієнтованого на ефективні освітні технології, у тому числі розвиток дистанційних технологій навчання. Це дозволить залучити широкі версти населення до здобуття знань, необхідних для започаткування та ведення власної справи, підвищити ефективність діяльності суб'єктів малого бізнесу.

2. Підготовка управлінських кадрів і бізнес-команд для суб'єктів малого підприємництва і подальший розвиток систем підготовки і навчання населення основам ведення підприємницької діяльності, у тому числі незайнятого населення.

3. Організація професійного навчання осіб, які перебувають на обліку в службі зайнятості, за направленнями цієї служби за професіями та спеціальностями, що користується попитом у приватнопідприємницькому секторі та сприяють розвитку власної справи. Як базу для навчання і перенавчання кадрів (у тому числі безробітних) для малих підприємств можливо використовувати курси при службі зайнятості. Однак обмеженість бюджетних коштів не дозволяють розраховувати на те, що даний канал стане в найближчій перспективі відігравати помітну роль у рішенні проблеми зайнятості в малому бізнесі.

4. Підтримка самозайнятості. Як навчальну базу для реалізації цього напрямку можливо використовувати коледжі, ліцеї, вузи, школи бізнесу і т.д. На

відміну від попереднього напрямку, тут переважає платна форма навчання, але незважаючи на це число бажаючих вчитися в даних закладах набагато вище, ніж у навчальних центрах служби зайнятості.

5. Організації стажувань, обміну досвідом на підприємствах України, в іноземних фірмах і зарубіжних навчальних закладах для суб'єктів малого підприємництва.

6. Проведення конференцій, семінарів, форумів, “круглих столів”, міжнародних зустрічей із залученням суб'єктів малого бізнесу, а також представників органів державної влади, суспільних діячів, науково-технічної і творчої інтелігенції. Це допоможе сформувати позитивну суспільну думку про малий бізнес, підняти рівень поінформованості громадськості про проблеми малого бізнесу, а також розвитку економічного співробітництва суб'єктів малого бізнесу.

7. Підготовка і проведення олімпіад, конкурсів підприємницьких проектів з метою підвищення рівня економічних знань у школярів і студентів.

8. Проведення Всеукраїнського конкурсу бізнес-планів підприємницької діяльності серед молоді та Всеукраїнський конкурс «Молодий підприємець року». Це повинне сприяти підвищенню ділової активності молоді, розвитку її творчого потенціалу та підтримки підприємницьких ініціатив.

9. Поширення інформації про потенційні можливості малого бізнесу, надання допомоги у пошуку ділових партнерів, сприяння збільшенню обсягів експорту продукції. Це дозволить підвищити ділову активність суб'єктів малого бізнесу, поліпшити міжнародний імідж вітчизняних малих підприємств, збільшити експортний потенціал.

10. Проведення у відповідності з вітчизняною професійно-класифікаційною системою найменування робіт, посад, професій та функціональних обов'язків працівників, які використовуються у сфері малого бізнесу.

11. Узгодження обсягів і профілів підготовки робітників і фахівців (насамперед з числа молоді) в установах професійної освіти всіх рівнів з урахуванням потреб ринку праці в малому підприємстві. Тому що зараз

наявність великої кількості безробітних з професіями, які не мають попиту на ринку праці, поєднується з дефіцитом на працівників багатьох професій та спеціальностей.

12. Забезпечення зайнятості трудових ресурсів при структурних змінах в економіці.

По-друге, необхідно створити систему надання комплексу консультаційних, організаційних і методичних послуг з питань організації підприємницької діяльності.

Необхідність чітко орієнтованих консультаційних послуг в галузі організації і ведення бізнесу – це одна з невід'ємних умов збільшення ефективності діяльності малих підприємств як на регіональному рівні, так і в масштабах країни в цілому. Існує широкий спектр необхідних консультаційних послуг для малих підприємств. Це послуги в юридичній області, області бухгалтерського обліку, фінансів, маркетингу, діловодства, людських ресурсів, стратегічних питань і питань загального менеджменту. Однак потреба в консультаційних послугах у значній мірі залежить від рівня підготовки, освіти, ділового досвіду роботи підприємця в приватному секторі, а також від того в якому секторі економіки функціонує підприємство, на якій стадії розвитку знаходиться і т.д. Тому система надання консультаційних послуг суб'єктам малого бізнесу повинна бути досить гнучкою, щоб задовольняти широкий спектр потреб різних малих підприємств [2, с. 54].

Зараз ринок надання консультаційних послуг малим підприємствам на Україні не досить розвинутий, тому багато малих підприємств не знають, куди звернутися за одержанням тією або іншою необхідної інформації. У зв'язку з цим необхідна державна підтримка для створення ефективної і доступної інформаційної і комунікаційної мережі, що могла б сприяти об'єднанню і подальшому розвитку вже існуючих довідково-інформаційних систем. Особливу увагу необхідно приділити питанням субсидування наданих консультаційних послуг. Надані послуги не повинні бути цілком безкоштовними, однак державні

дотації можуть використовуватися для субсидування мінімального набору консультаційних послуг для нових підприємств з урахуванням потреб сьогодення.

В-третє, для об'єднання фінансових зусиль усіх зацікавлених сторін і надання більш тривалої й ефективної підтримки новим малим підприємствам доцільно створити бізнес-інкубатори.

Основна задача бізнесу-інкубатора - допомогти малому підприємству утворитися, вижити на початковому етапі, набрати необхідні сили для подальшої вже самостійної життєдіяльності. «Вирощування» малого підприємства в бізнесі-інкубаторі є процесом динамічним і багатограним, що певною мірою визначає велику розмаїтість інкубаторів у плані їхньої організації, спектра розв'язуваних задач, матеріально-технічних можливостей, фінансово-економічного статусу, тощо. Перевага бізнесів-інкубаторів для підприємців включає зниження первинних витрат на приміщення, накладних витрат шляхом спільної оплати адміністративних і комунікаційних послуг, взаємодія з іншими підприємствами інкубатора і здобуття досвіду спілкування з державними установами [3, с. 125].

Типовий бізнес-інкубатор забезпечує мале підприємство наступними видами допомоги:

- професійний менеджмент;
- доступ до необхідних фінансових ресурсів;
- надання офісу й офісних послуг;
- консультації по всіх аспектах організації бізнесу;
- технічна допомога, лізинг устаткування на сприятливих умовах;
- інформаційне забезпечення – бібліотеки, комп'ютери, доступ до інформаційних мереж;
- приміщення для ділових зустрічей, круглих столів і т.д.

Позитивним моментом в цій ситуації є те, що ці й інші види допомоги нове підприємство одержує в одному місці, "під одним дахом" бізнес-інкубатора. Звичайно підприємці можуть користуватися інкубаторами обмежений період часу. У розвинутих країнах під опікою бізнес-інкубатора підприємства знаходяться 2-3 року, потім починається їхня самостійна діяльність. Наприклад, у

США до 87% "підприємств-випускників" інкубаторів залишаються в бізнесі і продовжують стабільно розвиватися, без інкубаторів цей показник складає приблизно 70%. [3, с. 178].

Бізнес-інкубатори можуть зіграти важливу роль у державній політиці регулювання і підтримки діяльності малих підприємств. Надання безперервної допомоги в період бізнес-інкубації від первинної ідеї до першого комерційного успіху є важливим принципом розвитку інноваційних підприємств.

Крім того, надаючи допомогу в створенні нових підприємств бізнес-інкубатори вносять важливий вклад в економічний розвиток держави в цілому, сприяючи процесу економічної перебудови. Це особливо важливо, коли діяльність бізнес-інкубатора концентрується на допомозі новим підприємствам у секторах на технологічній основі, коли час на розробку ідей і впровадження її на ринок досить тривало, а комерційний ризик високий. У цьому змісті бізнес-інкубатори є важливим елементом інфраструктури, необхідним для підтримки розвитку і комерціалізації нових виробничих технологій, доповнюючи дії інших установ, що мають справу з правами на інтелектуальну власність і підготовкою патентів. Так наприклад, у США близько 50% бізнес-інкубаторів працюють у сфері нових технологій і обробної промисловості, де створення нових малих підприємств пов'язано з більш високим рівнем ризиків, матеріально-технічних і фінансових труднощів. Саме цим, в значній мірі, пояснюється той факт, що у США велика частка малих підприємств використовує у своїй діяльності інновації, а це, в свою чергу, зумовлює необхідність використання високоосвітнього персоналу [3, с. 178]

Таким чином, для подальшого розвитку та ефективного функціонування малого бізнесу необхідно підвищити рівень знань серед представників малого бізнесу. Потреба в постійній перепідготовці кадрів пов'язана з постійним розвитком науки та техніки. Сучасне обладнання, і особливо високотехнологічна техніка, містить в собі все більший обсяг нагромадженої та нової інформації. Відповідно підвищуються вимоги до інформаційно-аналітичних здібностей основного фактора виробництва – людських ресурсів. Підвищується мінімально

можливий рівень освіти, необхідний для прийому на виробництво, формується потреба в нових навичках працівника: вміння орієнтуватися у величезному обсязі інформації, відбирати найголовнішу і не розпорошуватися на дрібниці, легко сприймати нове і бути здатним до внутрішніх змін, до постійного навчання, самооновлення.

Метою перепідготовки є, насамперед, забезпечення відповідності якості робочої сили потребам структур малого бізнесу. Тому систему підготовки і перепідготовки кадрів для роботи у сфері малого бізнесу доцільно здійснювати шляхом налагодження ділових контактів із навчальними закладами, використання можливостей залучення міжнародних організацій та фондів з урахуванням передового досвіду іноземних держав із питань розвитку підприємництва.

Література

1. Распоряжения Кабинету Міністрів України «Заходи з виконання Національної програми сприяння розвитку малого підприємництва в Україні» від 15 лютого 2006 року/www.kmu.gov.ua
2. Малый бизнес в СНГ и Восточной Европе: трудности роста / Под ред. А.Ю. Чепуренко – М.: РНИСиНП, 2000. – 392 с.
3. Малые предприятия в России: прошлое, настоящее и будущее / Под ред. Б.П. Ясина – М.: Фонд «Либеральная миссия», 2003. – 220 с.
4. Системно-конструктивний підхід до управління структурами середнього та малого бізнесу // Підприємництво. – 2002. – № 1,2.
5. Ольвінська Ю. О. Роль розвитку малого бізнесу у реструктуризації регіонального ринку праці / Ю. О. Ольвінська // Социально-экономические аспекты промышленной политики. Управление трудовыми ресурсами: государство, регион, предприятие. – Донецк: ИЕП, 2006. – Т.2. – С. 345-350.